

KORALLNARMIK ON ILUSEEN

Tekst: Erast Parmasto

Foto: Tiina Neljandik

Korallnarmik (*Hericium coral-loides*) on mitmetes maades kantud punaraamatusse kui üks haruldane ja ohustatud seen. Eestiski oli see võimalus omal ajal arutlusel, tollal ei pidanud me teda aga ei eriti haruldaseks ega näinud ka kuigivõrd mingeid ohtusid. Söögiseeneks teda meil pole peetud, ka ei kõlba teda metsalilledel asemel tuppa tuua – närtsib peagi ja muutub siis inetult pruunikaks. Metsas leides paelub ta aga tähelepanu: kreem- või piimvalge kuni 25 sentimeetri suurune koralljalt harunenud, pehmete rippuvate kuni sentimeetripikkuste narmastega viljakeha on omapärane ja ilus. Seenel on selline praktiline kasutus, mis ei eelda puu küljest ära võtmist: ta on üks poolesajast põlismetsa indikaatorliigist. Koos teistega näitab ta, et kasvupaigas on metsaelu pikemat aega toimunud omapäi, ilma olulise inimhõltsu.

Põlismetsas kasvab korallnarmik jämedatel lamavatel haava, harvem kase või sanglepa, erandina isegi tamme tüvedel, ka nende surnud tüügastel ja kändudel. Viljakehasid võib leida juuli lõpust oktoobri esimeste päevadeni, kuid isegi samas kohas mitte igal aastal. Seen põhjustab valget puidumädanikku, mis aga meil tarbe- ja küttepuidu kahjustajana märkimisväärset kahju ei tekita, selleks esineb teda liiga harva. Kui harva? Teada on ainult 22 leiukohta kogu Eestist (peale Hiiumaa), kuid kindlasti on neid tublisti rohkem.

Varem peeti kõiki allarippuvate narmaste või ogadega eoslavaseeni kuuluvaks ühte,

narmikuliste sugukonda (*Hydnaceae*). Siis leiti, et nende mikroskoopiline ehitus on koos käsitamiseks liiga mitmekesine. Ega seente viljakehadel pole kuigi palju võimalusi eoseid moodustava pinna suurendamiseks. Eoslava saab olla kas sile ehk tasane (paljud nahkiselised), seenekübara allküljel radiaalselt paigutatunud eoslehekestena (nagu lehkseentel), algelisi eoslehekesi meenutavate voltidena (kukeseened), rangelt vertikaalsete peente torukestena (torikseened ja puravikud) või viimaste “vastandina” – rippuvate narmastena (timpnarmikud, põdramokad). Kõik viis võimalust on evolutsioonis korduvalt, paralleelselt kujunenud. Need selged ja hästinähtavad viljakeha struktuuri tunnused, mis ligi kakssada aastat olid seente süstematiseerimisel väärikal kohal, ei näita paraku perekondade tõelist sugulust.

Tunduvalt usaldusväärsemad molekulaarsed tunnused räägivad teist keelt. Nagu näitasid mullu oma uurimusega Rootsi mükoloogid Ellen ja Karl-Henrik Larsson, kuulub korallnarmikute perekond oma päritolu poolest samasse rühma juurepessu ja lambaseenikuga. Koos paljude sileda eoslavaga, puidul liibunult kasvavate nahkiselistega moodustavad nad ühe alamrühma sellest seente suuremast alljaotusest, kus nende päritolunaabriteks on omakorda pilvikud ja riisikad.

Seente süstemaatika on praegu suures ümberkujundamise protsessis, milles osaleb sadu seeneteadlasi kogu maailmast. Ka Eestist. Uus, tavaseenestajale ebameeldivaid ümbertõstmisi ja “segiajamisi” toov süsteem on senisest palju ebamugavam. Mis parata, teadlased eelistavad uusi ja paremaid teadmisi vanale heale mugavusele.

lo

Eestis on teadaolevalt vaid
22 korallnarmiku
leiukohta.